

יאן גרובבסקי

הצללה למען תמורה בפולין

1945 - 1939

נתיבי הצלת יהודים בתקופת השואה

. יהודים מצילים יהודים

. לא יהודים מצילים יהודים

הבחנה בין קבוצות שונות בקרב הפולנים שפעלו להצלת יהודים

01

**חסידי אומות
העולם - ללא
שום תמורה
וממניעים
טהורים**

02

הצלה – תמורת כסף

מצילים שסייעו ליהודים כל עוד
הפיקו מכר רווח כלכלי,
ומשהפסיק להגיע -
רצחו אותם או
הסגירו אותם לשלטונות

מצילים שסייעו ליהודים
כל עוד הפיקו מכר
רווח כלכלי, ומשפסק
להגיע אילצו אותם
לעזוב את מקום המסתור
והפקירו אותם לגורלם

מצילים שבתחילה זיהו במצב שנוצר
הזדמנות רווחית, אך המשיכו
לסייע ליהודים
גם כאשר אזל כספם

ליאופולד סוחה, לבוב

מדוע יש בהצלה למען תמורה היבטים חיוביים?

המוכנות של חלק מן
המצילים הפולנים לדבוק
במעשה ההצלה ולכבד
את ה"חוזה" עם היהודים
שהיו תחת חסותם

עצם סיכון החיים של
המצילים הפולנים ועצם
מעשה ההצלה

" זהו מעשה נורמלי בנסיבות לא נורמליות! "

הסכנה הגדולה בהצלת יהודים בפולין

הגינני החברתי
בחברה הפולנית:
מגפת הלשנות,
סחטנות

הטרור הגרמני:

תקנות, חיפושים, מעצרים,
חקירות אכזריות,
עונש מוות לאדם שביצע
פעולת הצלה ולכל
משפחתו, ולעיתים אף
לשכניו

הדרכים ל"הפרת החוזה"

[ברוב המקרים - בימים או בשבועות הראשונים להסתרה]

סחטנות כלכלית או היפטרות מהיהודים

- העלאת התשלום על מקום המסתור - סחיטה מתמדת, השפלה, ניצול ויחס גרוע
 - עצירת אספקת המזון ככלי להפעלת תשלום כופר נוסף
 - פינוי ממוקם המסתור והשאתם למות בחוסר כל ברחובות
- סיפורה של משפחת מלאכי כאבן בוחן לתופעת הכופר

רצח יהודים או הסגרתם למשטרה הפולנית או לידי הגרמנים – בגידה סופית

- גניבת רכוש היהודים, הסגרתם תוך קבלת תגמול נוסף על מילוי "החובה האזרחית"
- סיפורם של בני הזוג גרייבסקי כדוגמה למצילים שסחטו, הסגירו ונענשו על כך בחומרה

" העובדה ששרדנו מוחקת את
כל הדברים הרעים שקרו במהלך
המלחמה ... נאמר מה שנאמר,
אי אפשר להכחיש שהם עזרו
לנו להישאר בחיים "

עדותו של אברהם גולדבלום, ארכיון יד ושם

